No. 48. Donderdag 30 November 1911. 11de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje	f 2.—
Bij contract reductie.	

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*

Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, of zij die VERHUIZEN worden verzocht hiervan bericht te zenden aan den Administrateur, Verhulststraat 51, Den Haag.

Inhoud van dit nummer.

De Oost-Indische begrooting voor 1912.

Vrijdag, 17 November, is in de Tweede Kamer der Staten-Generaal de begrooting van Ned. Oost-Indië voor 1912 in behandeling genomen. Voor de Gazette de Hollande gaf de heer C. R. Bakhuizen van den Brink daaromtrent de volgende beschouwing:

„Verwacht mag worden, dat na eenige opmerkingen van de weinigen onder de leden der S.-G., die zich meer in 't bijzonder aan de Ind. zaken gelegen laten liggen en na eenige beloften van den Minister van nadere overweging, of van nader overleg met het Ind. Gouvernement de begrooting zonder hoofdelijke stemming zoo goed als onveranderd zal worden aangenomen. Een punt van ernstig verschil had kunnen zijn het wetsontwerp tot bestuurshervorming. Met dat ontwerp is bedoeld meer decentralisatie, verlichting van de omvangrijke taak van den Gouverneur-Generaal door overdracht van bevoegdheid en verantwoordelijkheid, waar dit mogelijk blijkt, op lagere autoriteiten en op de nog niet vele jaren geleden in het leven geroepen plaatselijke en gewestelijke raden, — en voorts om in de bestuurstaak meer daadwerkelijk een verantwoordelijk deel te geven aan Inlandsche ambtenaren. Dat wetsontwerp ondervond in de pers en vooral van de zijde der ambtenaren bij het Binnenlandsch Bestuur in Nederlandsch-Indië ernstig verzet. Het geleek een „vol-au-vent", gereed gemaakt in de hermetisch afgesloten keuken der bureaucratie met geconserveerde of gedroogde kruiden, in plaats van met door mannen van practische ervaring aangebrachte frissche kruiden, op den natuurlijken bodem gekweekt. De hoofdgrief is dat te weinig partij getrokken is van de ondervinding der bestuursambtenaren in de verschillende streken van den Archipel, waar de toestanden zoo zeer uiteenloopen. De begrootingspost, welke op die bestuursreorganisatie betrekking had, is door den Minister afgevoerd. Men heeft begrepen, dat zulk een ingrijpende maatregel, die met zoo weinig bijval werd begroet, niet terloops kon worden behandeld bij de bespreking eener begrooting, waarvoor na de behandeling der militiewet en na afloop van het kiesrechtdebat-Troelstra, maar een paar dagen tijd gelaten is. Evenzeer is te verwachten, dat van de voorloopige begrooting zullen worden afgevoerd de gelden voor de uitvoering van de plannen tot overbrenging van het Departement van Oorlog van Batavia naar het bergland van Bandoeng, waaraan een uitgaaf verbonden is van één millioen gulden.

Onder de voorname werken, waarmede op de begrooting is rekening gehouden, en welke bewijzen dat Indië prijs stelt op een waardige plaats in het wereldverkeer, behooren de havenbouw te Soerabaja, de verbetering van de haventoestanden te Makasser en te Semarang, de verbetering en uitbreiding van de haven te Tandjong-Priok — waaronder begrepen het uitdiepen van de bestaande haven en de aanleg van een tweede binnenhaven, waarvoor alleen de kosten op f 3.700.000 zijn begroot — uitbreiding van de haveninrichting aan de Sabangbaai, werken voor de haveninrichting in de Pantai-Timorbaai eiland Bali).

Ook op wetenschappelijk terrein wil de Indische regeering zich niet karig betoonen, bewijze: de som van f 49.000, welke zij beschikbaar stellen wil voor een nieuwe Boro Boedoer-monografie met kostbare fotografische opnemingen van dien wereldberoemden tempel, — de som van f 16.000 als subsidie tot de uitgave van een atlas van de boomsoorten op Java; — de jaarlijksche subsidie van f 50.000 aan het Koloniaal Instituut te Amsterdam, dat tot stand wil brengen een handelsmuseum met laboratoria waarin het thans te Haarlem gevestigd koloniaal museum zal worden overgebracht), een ethnographisch museum, een inrichting voor tropische- en scheepshygiëne en een bibliotheek en kaartenverzameling.

De ontwerp-begrooting geeft aan als eindcijfer van de geraamde uitgaven ruim 265 millioen en van de verwacht wordende ontvangsten ongeveer 234 millioen, dus een nadeelig verschil van 31 millioen gulden, wat de Minister door afzondering van 35 millioen aan buitengewone uitgaven, weet om te scheppen tot een voordeelig saldo van 4 millioen gulden. Het is onmogelijk om een eenigszins juiste raming te geven, daar de begrooting in Indië wordt opgemaakt voordat de uitkomsten van de begrootingsrekeningen der laatste twee jaren bekend zijn. Die afrekeningen zijn in de laatste jaren altijd zeer meegevallen, doordat minder uitgegeven of meer ontvangen werd dan begroot was. In 1910 werd alles bijeengenomen 8 millioen meer uitgegeven, maar daarentegen meer ontvangen ongeveer f 24.500.000. Behalve door de goede prijzen, behaald met de Gouvernementsproducten, steeg over het algemeen de opbrengst der belastingen ver boven de raming. Zondert men ook hier weer de buitengewone uitgaven tot een bedrag van 23½ millioen af, dan bekomt men een niet onbelangrijk voordeelig verschil. Zoo verwacht men, dat het tekort hetwelk voor 1911 begroot was op plm. f 24½ millioen, 12 millioen minder zal bedragen. En ook hier zal het in een belangrijk voordeelig verschil worden omgezet, als men 26 millioen buitengewone en productieve uitgaven, waarvoor eventueel geleend zal kunnen worden, buiten rekening houdt.

Uit de bijlagen tot het ontwerp blijkt, dat in 1902 de ontvangsten hebben bedragen f 146.600.000 en de uitgaven f 160.700.000. Men ziet bij vergelijking met de eindcijfers der in behandeling zijnde begrooting hoe belangrijk inkomsten en uitgaven zijn toegenomen. Een duidelijk bewijs, dat men te doen heeft met een levend, groeiend organisme. En in die overtuiging bestaat er neiging, zich tegenover Indië mild te betoonen, om gehoor te geven aan de wenschen en de behoeften, die in de Inlandsche maatschappij zelve opleven. Die laatste betreffen de eischen van het verkeer, de hygiëne, den landbouw, vooral van het onderwijs in het algemeen. Omtrent het laatste punt bestaat tusschen de staatkundige partijen het meest verschil, niet alleen voor zooveel aangaat het tempo, waarin men voort wil gaan, maar ook den wensch van de clericaal-gezinden om het onderwijs tevens dienstbaar te maken aan de bevordering van het Christendom. Er zijn personen, die zoover willen gaan van te beweren dat de Inlandsche maatschappij in hoofdzaak geen Mohammedaansche is, omdat zij nog de sporen draagt van heidensche- en boeddhistische invloeden. Echter op die wijze zou het niet moeilijk vallen te betoogen, dat Nederland ook geen Christelijke natie is.

Gelijk gezegd, men wil zich gaarne tegenover Indië mild betoonen, maar het is verklaarbaar, dat velen terugschrikken bij de beschouwing der aangroeiende uitgaven, vooral waar deze geen tred houden met de toeneming der middelen, die op zich zelven nog te zeer afhankelijk zijn van den oogst en den prijs der Gouvernementsproducten, en waaronder er zijn, zooals het opiummiddel, dat op den duur verdwijnen moet. Doch als men er rekening mede houdt, dat Java en Madoera met een oppervlakte van 2388 vierk. geographische mijlen, in de raming der middelen telt voor 151 millioen gulden, en de Buitenbezittingen met een 13 tot 14 maal grootere oppervlakte daarin voorkomt met slechts 54 millioen gulden, dan kan men niet anders dan gerust zijn omtrent de toekomst, wanneer met wijs beleid wordt voortgewerkt aan de behartiging der economische belangen in de Buitenbezittingen."

Overmaat van belangstelling bij de behandeling der Indische begrooting kan ook de klacht van dit jaar niet zijn. Een paar malen kon wegens het te gering aantal aanwezige leden de beraadslaging geen voortgang hebben. Om die reden moest over het amendement-De Meester, om de financiëele controle der landschapskassen aan de Algemeene Rekenkamer op te dragen, driemaal gestemd worden. Telkens eindigde de vloed der welsprekendheid zijn loop in een schier ledige ruimte. Echter werd een oogenblik een groote spanning in 's Lands vergaderzaal teweeg gebracht. Het was toen na de redevoeringen van de heeren Bogaardt, Dr. Kuyper, Van Vlijmen, Dr. Visser en vooral van den heer Scheuer, de indruk ontstond, dat met terzijdestelling van andere belangen men de kerstening der Inlanders met alle kracht ter hand wilde genomen zien. De Minister, die aldus door zijne partijgenooten in een moeilijk parket scheen gesteld, bewees zijn onafhankelijk standpunt, waar het geld het belang van Indië en van den Inlander. Van kerstening van regeeringswege wil de Minister niet weten: dat verklaarde hij te zijn de zaak van kerk en zending. De vrije school is een leuze, die volgens zijne meening in Indië geen toepassing kan vinden: de gouvernementsscholen in Indië mogen geen anti-godsdienstig karakter dragen, nòch anti-christelijk, nòch anti-mohammedaansch.

De heeren, die den storm verwekt hadden, verklaarden daarop te zijn misverstaan, en niet bedoeld te hebben wat allen hadden begrepen. Gelukkig! Het door den Minister gesproken woord biedt de ge-

ruststelling, dat hij den te grooten geloofsijver zijner partijgenooten, waardoor de Inlander in zijne teederste gevoelens gekrenkt zou kunnen worden, zal weten te beteugelen. Hetgeen voor het christendom het meest eerbied kan afdwingen, is het vestigen van de overtuiging, dat de christenen zijn eerlijk, onpartijdig, menschlievend, vrij van eigenbaas en overvloeiende van naastenliefde, onafhankelijk van stand en geloof, in den zin der gelijkenis van den barmhartigen Samaritaan.

Indisch Mijnwezen.

Op de in behandeling zijnde begrooting is gerekend op eene verbetering van de geldelijke positie van het ingenieurspersoneel bij het mijnwezen. De bestaande regeling dateert van 1873.

Zooals in de Memorie van Toelichting wordt erkend, is reeds lang de noodzakelijkheid ingezien om die regeling „te herzien en in betere verhouding te brengen tot die van de ingenieurs bij de andere takken van dienst en met de moeilijke levensomstandigheden, waarin de mijningenieurs door hunnen pioniersarbeid in dikwijls onherbergzame streken verkeeren." Door verschillende omstandigheden is die herziening achterwege gebleven, doch nu kan het niet langer, lezen wij verder: „Het aanbod toch staat ver ten achter bij de vraag, terwijl na voltooiïng der studie, de beste krachten veelal de voorkeur geven aan een werkkring bij den particulieren mijnbouw, die betere vooruitzichten en vooral reeds aanstonds betere bezoldiging belooft. Om dezelfde reden hebben herhaaldelijk uitstekende krachten onder de gouvernements-mijningenieurs 's lands dienst verlaten.

In de ontworpen regeling, die overigens als een verbetering mag gelden, is, naar onze meening, eene belangrijke fout, die de bedoeling om den gouvern.-dienst voor den mijningenieur aanlokkelijk te maken door betere vooruitzichten, in de toekomst verijdelen kan, eene bepaling die weleens zou kunnen blijken niet in 's lands belang te zijn. Namelijk wat betreft de geldelijke positie van den hoofdingenieur, chef van het Mijnwezen. Zijn aanvangstraktement als zoodanig zal zijn *f* 1300, en eerst na drie jaar verkrijgt hij een verhooging van *f* 200. Om over die bezoldiging van *f* 1500 pensioen te bekomen, moet hij daarop minstens vijf jaar dienen, dus in het geheel acht jaar het chefschap vervuld hebben. In dien tijd staat de bevordering van de op hem volgende hoofdingenieurs stil. Hun minimum-bezoldiging zal zijn *f* 1100, met een verhooging van *f* 200 na drie jaar, en twee verhoogingen van *f* 50 telkens na één jaar, zoodat zij na vijf jaar ook een bezoldiging van *f* 1300 's jaars bekomen. Dat de tijd, dien zij op *f* 1300 gediend hebben, later in mindering komt voor den duur van het chefschap wat betreft de verhooging tot *f* 1500, is waarschijnlijk de bedoeling, maar blijkt niet.

Welk bezwaar zou er tegen bestaan, om den chef dadelijk *f* 1500 toe te kennen? Het kan toch niet in het belang van het land zijn om iemand in zulk een gewichtige, verantwoordelijke betrekking te dwingen tot volhouden in zijn geldelijk belang of dat van zijn gezin, noch om iemand aan te houden, uit een verkeerd humaniteitsbegrip, omdat men hem geen geldelijk nadeel wil toebrengen. De waarde der betrekking, zoowel als de eischen van zelfstandigheid, dien men een chef stellen mag, veroordeelen zulk een stelsel. En onderwijl, het wachten moe, zoeken de andere ingenieurs een uitweg in particulieren dienst.

Indische Kunstnijverheid.

In het Avondblad van de N. Rott. Courant van Vrijdag 24 dezer lezen wij:

„In Boeatan (te Den Haag) is als altijd weer veel belangrijks te vinden. Deze instelling vormt als het ware een levende trait d'union met onze Oost; de vroolijke, kleurrijke inrichting lokt tot binnentreden en menschen, die nog nooit een ethnologisch museum bezocht hebben, komen er en zien tot hun verbazing, welke geestelijke werkkrachten ginds werkzaam zijn geweest.

Daar is allereerst die kostelijke wajang-lamp, pracht-exemplaar van Inlandsche kunst. Het oliereservoir, sober, zonder versiering. Doch welk een adel in de kontouren! Hoe voornaam deze eenvoudige lijnbewerking, die in waarheid siert en vermooit! En boven dit simpel geheel ontplooit zich een rijk bloem-ornament met de weelde, waarvan zoo menig betak spreekt, rijen zich gebloemde bladertakken aan een ander tot een weelderig, à jour bewerkt scherm, dat aan de kanten dekoratief afgesloten wordt door grillige naga's. Boven als bekroning een massieve vogel, mooi van doen. Als geheel is dit gietwerk een zeldzaam staal van Inl. kunst en men verheugt zich te vernemen, dat dit meesterstuk spoedig in het bekende, Rotterdamsch Museum een goede plaats zal vinden.

Even bizonder is een Balineesche tempelschel. Het is geen nieuw type, het gewoon model. Maar het is een voorwerp, dat steeds opnieuw pakt! De schel is zoo merkwaardig opgebouwd; op den breeden klokvorm, onversierd, een breed geribde steel, waarop een vijfdeeling sieraad, minutieus bewerkt als afsluiting komt.

Uit dezelfde klassieke sfeer komen twee beeldjes van Bali. Grillige vormen, miniatuur-tempelwachters, die ondanks de verkleining toch het kracht-type behouden.

En eigenaardig in de Balineesche kunst dat samengaan van tegenstrijdige begrippen. De opzet is gedrochtelijk, het gelaat haast onmenschelijk door uitpuilende oogen, terwijl de mond tot een geweldigen muil omgewerkt is. Maar onmiddellijk valt het op, hoe tegelijk de liefdevolle versierder aan het woord is geweest. De grimmige tandenmuil wordt omlijst met een fijn randje en de baardharen veranderen in fijne spiralen. De hoofdbedekking is een stuk van weelde, vol kunstige vormen en op het omgeslagen beenkleed is een overvloed van ornament gestrooid, die door ingrijpende toempal's van het voetstuk nog weelderiger wordt.

Interessant zou het wezen te weten, hoe deze beeldjes gemaakt worden. Zij toonen een metalen huid van verguld koper, dat gedreven en geciseleerd is. Waarschijnlijk zijn ze, tijdens de bewerking, met een smeltbare stof opgevuld geweest, die na afloop verwijderd en door gips vervangen is.

Het klinkt vreemd, als men na het bovenstaande het lederwerk van Djokja in één adem gaat noemen. En toch is het eenigszins verwant! Het ornament stamt uit dezelfde onvervalschte Hindoe-familie, die zich op Java met het oer-element heeft vermengd. De overrijke detailleering met veelvuldige spiralen, de juiste afwisseling van versierd en onversierd, de weelderig bewerkte krullen, ze toonen helder hun afstamming uit dien grooten tijd op Java, van die hoogstaande beschaving, waarvan nog zoovele tempelruïnen spreken. Het is ook technisch prachtig werk, haast onbegrijpelijk, hoe de Inlanders met hun werktuigen dit harde materiaal weten te doorboren. Met onze stalen, gesneden stempels is het onmogelijk dit Inlandsch werk na te volgen. Het zijn werkelijk technische meesterstukjes deze stukjes leder, haast zoo fijn als kant bewerkt. Onbegrijpelijk die regelmaat, waarmee door het gedurig inslaan van stempeltjes een minutieus vlakpatroon is gevormd.

Het is de aloude kunst der wajangfiguren en daar voor wajangfiguren geen verkoop te vinden is, tracht men te Djokja de oude kunst te redden door haar op voorwerpen van Europeesch gebruik over te brengen. Dat is natuurlijk een gevaarlijk proces dat heel de oude kunst in gevaar kan brengen! Maar aan de andere zijde moet men dit streven toejuichen, want de techniek is te mooi om verloren te gaan. Ze is in haar volkomenheid typisch Javaansch en haars gelijken vindt men buiten Java niet. Alle reden dus om te beproeven deze antieke schoonheid te redden!

Bij deze overgangsproeven valt het onmiddellijk op, dat dit nieuwe werk de zwakke zijde van het oude heeft. Het schilderwerk der wajangfiguren is primitief, als men het bij het à jour werk vergelijkt. Het schaduwbeeld van een wajangfiguur staat om zijn wit-en-zwartwerking veel en veel hooger dan de kleurige bewerking, die echter bij het Javaansche schimmenspel iets zeer bijkomstigs blijft, van ondergeschikte waarde blijft. Dat is bij de nieuwe dingen niet het geval! De geschilderde draken, vleugels en bloemetjes zijn „aardig" behandeld, maar ook niets meer. Ze kunnen als artistiek produkt niet vergeleken worden bij het schitterend à jour werk.

Het pleit voor den ernst, waarmee de Djokjasche vereeniging het moeilijk probleem probeert op te lossen, dat eenige voorwerp reeds den juisten weg aantoonen, n.l. het weglaten der kleuren. Op deze wijze komt het lederwerk, het uitbeitelen der figuren tot zijn volle recht en de aandacht wordt niet door gebrekkig kleurwerk afgeleid.

Daar is bijv. een blad voor een boekband! De versiering is uiterst gelukkig samengesteld. In het middenvak een fraaie wajang op versierd fond. Dan geornamenteerde randen, die in het midden eventjes door een breed motief onderbroken worden. Dit is een schitterend stuk versiering, rijk, weelderig van doen en toch met Oostersche kieschheid juist binnen de grenzen blijvend.

Een tweede exemplaar, een waaierblad is even bijzonder. In het midden een gracieus opgevatte vogel, omringd door even gelukkig aangebracht ornament. Dat zijn van die zeldzame voorwerpen, die volop spreken van versieringslust, van die oude kunst, die wij verloren hebben. Bij ons ontaardt zoo iets onmiddellijk in uitbundigheid, in de groote fout van het te veel. Daarvan is hier geen spoor te

vinden; wie de moeite neemt zoo'n Javaansch werkstuk opmerkzaam te bekijken, zal met verwondering zien, hoe trots het beweeglijk motievenspel het geheel harmonieus en rustig gebleven is.

Mevrouw Ter Horst, die de ziel dezer beweging is, kan dus tevreden zijn en dit Javaansche werk kan nog meer in waarde stijgen, als men het materiaal, het perkamentachtige leder beter bewerkt. Nu men het materiaal eerlijk laat zien, moet dit eveneens bezienswaardig zijn. En dat is het niet! Het is nog te grof, het moet als perkament meer met kalk behandeld worden, beter gladgeslepen worden met puimsteen. Wat zou dit werk niet mooi zijn, indien het op kostelijk kalfsperkament uitgevoerd ware! Hoeveel zou zoo'n leesteeken winnen, als het op smakelijk glad perkament uitgevoerd ware! En als men zich verder toeleggen wil op voorwerpen voor Europeesch gebruik, moet men op meer technische dingen letten. Lederstukken voor notitieboekjes enz. bestemd, moeten een dun uitgeschaafden rug hebben, anders zijn ze geheel niet te gebruiken.

Dit zijn dingen van veel belang. De eenvoudige, lederen voorwerpen, die we in elken winkel koopen zijn zoo geraffineerd bewerkt, dat het publiek verwend is. Wil het Indische werk toekomst hebben, dan moet niet alleen het artistieke, doch ook het nuchter-technische deel terdege verzorgd worden.

Ook op batikgebied is er veel, dat tot vreugde stemmen kan. De mooie, oude stukken zullen we, als te bekend, ter zijde laten en voornamelijk dat behandelen, wat voor de Europeesche markt is bestemd.

Allereerst het batikwerk, dat in de gevangenis te Semarang vervaardigd is. Daaronder zijn réticules, waarbij op gelukkige wijze van het Javaansche ornament is geprofiteerd. Met waarlijk artistiek vernuft is het grillige semen-patroon over het vlak verdeeld en uit de motieven van dit allergrilligste batikpatroon — gestileerde vogels, duizendpooten, wolk-motieven, planten en bloemen — uit deze zonderlinge mengeling is een bekoorlijke ornamentatie ontstaan, die het waarlijk doet. Op een andere tasch zijn de blanke, driehoekige wolk-motieven als indeeling van het ornament gebruikt. Mooier zijn ze dan een donkerblauwe tasch, welker versiering te veel naar het droog, rechtlijnig Europa neigt.

Bij dit Semarangsche werk is het batikken hoogelijk te roemen, jammer dat de Sogan-kleur de kostelijke goudkleur van Soerakarta mist. Daarmee zou het geheel bijzonder gewonnen hebben.

Bij deze voorwerpen voor Europeesch gebruik bestemd moet ook weer op de keuze van het materiaal gewezen worden. Al was het het schitterendste batikwerk, men zou het toch niet koopen, omdat...... het materiaal uit doodgewoon katoen is. We herhalen het, ons publiek is te verwend. Dingen van katoen koopt men, als ze een, twee gulden kosten. Bij voorwerpen van luxe verlangt men luxe-materiaal, dat is zijde!

Natuurlijk zal de verandering van materiaal in Indië moeilijkheden met zich brengen. Batikken op katoen en op zijde vormen groote verschillen. De was vloeit op zijde veel sterker uit dan op katoen, en of de Indische plantenkleuren op zijde inwerken, is nog een open vraag. Maar deze bezwaren mogen niet afschrikken! Als men werkt voor de Europeesche markt moet elk product, artistiek of niet, aan zekere eischen voldoen. Regardeert men op deze niet, dan is alle arbeid hopeloos!

We aarzelen niet met nadruk op deze fouten te wijzen, omdat er overigens zoo veel en goed werk in Indië wordt gepresteerd. Juist daarom zou het zonde en jammer zijn, als door het verwaarloozen van nuchtere praktijkseischen niets bereikt werd.

vraag, die zoovelen gesteld en ontkend hebben, of

Want de hoofdzaak is toch bereikt! De groote het mogelijk zou wezen die Inlandsche kunst over te brengen op voorwerpen van Europeesch gebruik die vraag is beantwoord en in gunstigen zin. De artistieke kwaliteiten zijn in de meeste gevallen behouden gebleven, ondanks de vele ongunstige omstandigheden, waaronder ze gemaakt zijn.

Heugelijk is ook, dat van Inlandsche zijde meer medewerking gaat komen. Een dochter van den pangeran Noto di Redjo heeft in den Kraton te Djokja kleine kleedjes laten batikken, waaronder vele fraaie stukken zijn, die te opmerkelijker zijn, omdat het Javaansch ornament voor groote vlakken bestemd met smaak en vernuft op kleine, vierkante kleedjes overgebracht is. Dit werk is heusch Javaansch gebleven met al de schoonheid van het oude werk en dit is niet te verwonderen! Juist deze Inlandsche adel kent de schoonheid van de eigen kunst beter dan wij, en zij vooral zijn in staat voor de oude volkskunst nieuwe banen te openen.

Daarom is deze inzending uit den Kraton een van de belangwekkendste deelen uit de tentoonstelling van B o e a t a n, die iederen vriend der Indische volkskunst met groote vreugde moet vervullen!"

Uit de O.-I. Mail.

Cholera. — Nog altijd kwamen hier en daar op Java choleragevallen voor, zoo te Semarang, waar nu ook vele Inlanders zich tegen deze ziekte laten inenten.

Het cholera-rapport van 3 Nov. j.l. te Batavia luidde:

Onder behandeling waren 6 patiënten. Bijgekomen 2 Oosterlingen. Overleden 3 Oosterlingen. Blijven onder behandeling 3 Europeanen en 2 Oosterlingen.

Uit Modjokerto schreef de correspondent van het S o e r. H b l a d 1 November j.l.

„Na het cholera-geval van 8 Augustus in kampong Sentanen-Tengah, is een tijdperk van latentie ingetreden van ruim een maand. Sedert 14 September heeft de ziekte weer het hoofd opgestoken. In den loop der maand October hebben zich, binnen de grenzen onzer kota, in verschillende kampongs in het geheel weer twaalf gevallen voorgedaan. Van

FEUILLETON.

Een geheimzinnig Verschijnen en Verdwijnen.

(Naar *Anselma Heine* door L. J. v. D. B. v. R.)

In de haven van Port-Said nam de B u s s a r d, een stoomer, die uit Sidney terugkeerde, kolen in.

Het was een schip van de Duitsche Lloyd, en het lag daar vredezaam tusschen een Fransche- en een Hollandsche mailboot.

Voortdurend liepen, spookachtig stil, lange rijen van grauwe kolensjouwers met gekromde ruggen de loopbrug op en af, terwijl meer en meer alles in den omtrek met het glimmend zwarte stof werd overdekt.

De passagiers waren reeds aan land gegaan, alleen Dr. Arnold Riedhammer, een mager, blond heer, zat nog rustig op het dek te schrijven. Van tijd tot tijd blies hij de zwarte stofkorreltjes van zijn papier af, fronste hij, in gepeins verdiept, het voorhoofd. Hij schreef aan den Duitschen schout van het kleine Zuidzee-eiland N a u w, in wiens gezin hij de laatste maanden voor zijn vertrek verkeerd had. Vóór dien had hij zeer eenzaam, zonder eenigen omgang te hebben met blanken, op een naburig rotseilandje gewoond, totdat zijn houten huisje bij een hevigen orkaan, door een stortzee stuk geslagen en weggespoeld was.

Riedhammer was door een groote Duitsche machinefabriek naar de Maarschalk-eilanden gezonden om er zoo mogelijk een goede losplaats te maken voor cacao, daar de aanwezigheid van vele riffen voor de schepen gevaar opleverde.

Zes jaren had hij daar hard gewerkt; heel wat vermoeienis, ontbering en teleurstelling doorgemaakt; en niettegenstaande onvoldoende hulp en onvolledig

materiaal was het hem ten slotte toch gelukt een reusachtige draaibrug in elkaar te zetten, die men vele honderd meters, tot aan de landingplaats van de groote schepen, in zee, kon uitzetten. Daarmede had hij zijn taak volbracht en kon hij naar Europa terugkeeren.

Hij had zich verheugd over zijn terugkeer, maar gedurende de lange reis begon hij zijn oude veerkracht te verliezen. De koorts, die hem voortdurend erg geplaagd had, en waarvan hem een gevoel van moeheid en dofheid was bijgebleven, gaf hij hiervan de schuld.

Hij kon zich niet verbeelden, dat hij een tehuis bezat, want Europa was nog lang niet in 't gezicht en de Zuidzee-eilanden waren reeds ver van hem verwijderd. Zijn gedachten waren aldus samen te vatten: geen werk, verveling, veel zeewater, eentonigheid, witte pakken, kurkenhoeden, conservebussen, alle maanden ééns brieven, geestelijke dofheid......

Menigmaal 's nachts meende hij in het klotsen der golven het gezang van de Maleische bootslieden te hooren en dan weder bracht het geschreeuw van een vogel hem op de gedachte, dat hij in een dennenbosch van Thüringen was.

Het vorig jaar was zijn broeder gestorven; nu had hij geen naaste verwanten meer. Hij gevoelde hoe langer hoe meer, dat hij in de geregelde, bekrompen levenswijze van Europa niet meer passen zou, en nam zich dan ook voor spoedig weder naar de tropen terug te keeren. En dan zou hij waarschijnlijk een blonde, Duitsche vrouw daarheen medenemen. Maar hij dacht aan dit alles slechts onbepaald, zonder eenigen drang — zooals kinderen van het Sint-Nicolaasfeest droomen als het nog veraf is.

Al schrijvend en mijmerend begon hij toch ook de kolenstof ondragelijk te vinden. Hij ging naar be-

deze twaalf lijders herstelde er slechts één, terwijl negen binnen vier en twintig uren overleden."

De pest. — Aan het hoofdbureau van den burgerlijken geneeskundigen dienst te Batavia werden de volgende berichten ontvangen:

Magelang 1 November: Bijgekomen 3 pestgevallen, allen met doodelijken afloop en wel: Singgoeroeh 2 en Toeren 1; hieronder zijn geen Europeanen.

Van vroeger gerapporteerde pestgevallen overleed nog 1. Bijgekomen 27 koortsgevallen. Soerabaja geen nieuwe pestgevallen. Kediri geen bijzonderheden. Ingeleverd 47 ratten.

In verband met den opstand in China. — Het Padangsche Chineesche publiek werd einde October j.l. opgeschrikt door een in cijferschrift gesteld telegram, geadresseerd „Handelsvereeniging". tengevolge waarvan het aan de Europeesche Handelsvereeniging te Padang werd besteld, welke evenwel niet in staat was het te ontcijferen, omdat er slechts van 5 cijfers gebruik gemaakt was. Reeds was men van zins het telegram aan het hoofd van Gewestelijk Bestuur in handen te geven, toen een Chinees zich aanmeldde en, na de noodige inlichtingen gegeven te hebben, erkend werd als rechthebbend, zoo schrijft de S u m a t r a-B o d e. Hij ontcijferde het telegram, dat bleek afkomstig te zijn van de onderkoning van Nangking, die op deze wijze den Padangschen Chineezen mededeelde, dat er van rustverstoring in China absoluut niets waar was, en het voor den aanleg van spoorwegen gezonden geld naar den eisch was besteed.

De in de Sum.-Bode verschenen telegrafische berichten vonden tengevolge daarvan heftige tegenspraak, totdat er telegrammen kwamen van zoons van daar gevestigde Chineezen, die te Nangking onderwijs genieten, en die hun respectieven vaders vroegen hun gauw geld te zenden, daar het anders niet meer in hun handen zou komen, omdat Nangking ingesloten dreigde te worden.

Eerst toen werd men gewaar, dat het onderkoninklijke bericht onwaarheid behelsde en de telegrammen „De val van Nangking is aanstaand", de volle waarheid mededeelden.

Daar de Padangsche Chineezen voor een groot deel Chineesch-revolutionnair zijn, werden de later ontvangen telegrammen met vreugde gelezen, en zijn de reactionnairen onder hen, die reeds juichten, hoogelijk teleurgesteld.

De financieele verhouding tusschen Staat en Gemeente. Naar de voorzitter van Semarang's gemeenteraad tijdens het begrootingsdebat opmerkte, is poedig een nadere regeling te verwachten van de financieele verhouding tusschen staat en gemeenten.

Naar aanleiding daarvan schrijft het S. H b l a d:

„Wij zijn er inderdaad zeer verlangend naar te vernemen, op welke wijze de financieele erhouding geregeld zal worden.

Zal de regeering thans voor den dag komen met een zoodanig systeem, dat de inkomsten der gemeenten vanzelf grooter worden, naarmate de gemeenten zich uitbreiden? Want dat is het eenige logische systeem. Wel kan de regeering het uit 's lands kas aan de gemeenten toegestane bedrag verhoogen, maar daarmede zijn die gemeenten slechts tijdelijk geholpen. Het zal ons benieuwen hoe de nieuwe regeling er uit zal zien."

Belangrijk nieuws voor de tabakscultuur. — Waarschijnlijk is er voor de cultuur van tabak een vinding gedaan, welke geacht moet worden van zeer groote beteekenis te zijn. Een ingenieur te Soerabaja meent n.l. er in geslaagd te zijn de tabak electrisch te fermenteeren.

Zooals men weet, duurt thans het fermentatieproces door warme lucht toe te voeren enkele weken. Met toepassing der electriciteit zou daarvoor maar vier en twintig uur noodig zijn.

Het groote voordeel ligt echter niet in dien korteren duur. Door de electrische fermentatie wordt het mogelijk, dat de planter invloed krijgt op het bepalen der kleur. Tot dusverre had hij daaromtrent geringe zekerheid en was hij er machteloos tegen, dat de kleur van zijn product tengevolge van de zeereis aanmerkelijk verandert. Het schijnt, dat de electrische fermentatie hem in staat stelt ook van zijn kant in de bepaling der kleur een woordje mee te spreken.

Proeven worden thans genomen op een tabaksonderneming in het Klattensche. Indien deze proeven slagen, waarvoor veel kans bestaat, is het te verwachten, dat de noviteit op alle ondernemingen zal worden toegepast. Echter eerst langzamerhand, want zij zal een groote verandering veroorzaken in den bouw der droogschuren.

Nuttig bezoek. Vermeldden wij onlangs, dat de „chairman of directors" van de A n g l o-D u t c h J a v a U n i t e d P l a n t a t i o n s L t d., de honorable C. H. S t r u t t, en de heer C. A. K o n i n g de director-manager, op Java waren aangekomen om een inspectie te houden op verscheidene landen, inzonderheid de Pamanoekan- en Tjiassem-landen, thans deelt de Indische bladen mede, dat het bezoek op laatstgenoemde landen in de eerste plaats van groote beteekenis is geweest voor het personeel, aangezien de wijze van salarieëring en de bepalingen omtrent verlof zijn verbeterd en vastgelegd. Over het algemeen heeft men daarbij het Oosthoek-systeem gevolgd, maar het in enkele opzichten nog uitgebreid.

De beide heeren zijn daarom naar Oost-Java gegaan.

Uit Makasser. — Men schrijft uit Makasser aan De J a v a b o d e:

„Evenals overal op Java de rijstprijzen omhoog gaan, zoo is dat ook 't geval geweest te Makasser. In de laatste dagen valt eenige daling te constateeren. Maar of dat blijvend zal zijn, wordt betwijfeld.

neden, doch vond alle hutten zorgvuldig afgesloten; de salons volgepropt met ingepakte meubelen. Weldra zouden de matrozen komen om het schip nat te spuiten.

Hij besloot dus ook maar aan land te gaan als de andere passagiers.

Terwijl hij in het landingsbootje zat, omgeven door een zwerm naakte jongens, die al zwemmende hem door geschreeuw en gebaren vroegen geldstukken in het water te werpen, die zich daarbij aan de wanden van de boot vastklemden en af en toe door de roeiers teruggeduwd werden, keek hij onverschillig naar de kust van de inderhaast gebouwde stad met haar weinig sierlijke huizen. Aan wal gestapt zag hij onder de zonneschermen der toko's allerlei goochelaars, bedelende Inlanders, vreemdelingen uit alle oorden der wereld, ezels, katten, honden elkander voorbij gingen, en zag ook groepjes schepelingen, die elkander ontmoeten en groeten, maar dat alles wekte hem niet uit zijn lusteloosheid op. Hij richtte den blik op de kale rotsachtige heuvels, die achter de stad opdoken, en plotseling beving hem een gevoel van eenzaamheid en van afkeer van al deze banaliteiten, welke hem feitelijk niets aangingen.

Intusschen was er een brandend heete wind opgestoken, die groote stofwolken opjoeg. Arnold Riedhammer sloot onwillekeurig een oogenblik de oogen.

— Nergens ben ik thuis, ik behoor niemand toe, dacht hij.

„Iemand toe te behooren!" was zijn vurige bede.

Toen hij zijn oogen weder opsloeg, gebeurde er iets zonderlings: Hij zag op de plaats, waar de kaai een bocht maakt, een buitengewoon hooge golf uit de zee opstijgen, schuimend wit en wazig. In het midden daarvan zweefde een witte gestalte, een vrouw, op een krans van engelenkopjes. Dit vreemde visioen duurde slechts één seconde. Daarop werden de kale, roodachtige heuvelen aan het strand opnieuw zichtbaar en het werd Riedhammer duidelijk, dat hij niet anders dan een wolk van stof gezien had, waarin een in het wit gekleede dame liep met een schare kinderen achter zich. Anders niets! Maar nog lang nadat de vreemdeling de hoofdstraat was ingegaan, bleef het aangenaam gevoel, dat deze verschijning in hem gewekt had, bem bij. Hij koesterde een groote dankbaarheid jegens de onbekende, die hem in deze droeve oogenblikken getroost had, en, terwijl hij op het terras van het hotel zat te ontbijten, glimlachte hij een paar malen in zichzelve...

Hij was zoozeer in gedachten verzonken, dat hij niet bemerkte hoe een smerige Arabier het tafeltje dat voor hem stond, geheel bedekt had met koopwaar, die hij hem aanprees. Arnold Riedhammer zag eerst op, toen de koopman hem tegen de schouder stootte, bemerkte toen ook de koopwaren, en duwde deze met een driftig gebaar van de tafel af, waarbij een kostbaren zijden shawl aan den knoop van zijn jas bleef hangen. Het was een doek van glinsterende goudstof met groenen en gouden arabesten erin geweven. Een oogenblik bezag hij deze shawl en vond den prijs dien den bruinen man daarvoor vroeg, niet te hoog. Hij glimlachte. Een mooie, slanke vrouw zou zoo iets goed staan! dacht hij. Dadelijk daarop wierp hij het ding weder op zijde. Aan wie zou hij zulk een sieraad kunnen geven? Bovendien zag de Arabier nu hij hem aandachtig bekeek er gevaarlijk uit. Vol vlekken en koortsig alsof hij ziek was. Men moest voorzichtig zijn. Onlangs was immers nog aan boord een geval van pest voorgekomen, dat door een besmet Iersisch karpet zou zijn veroorzaakt. Barsch wees hij daarom den koopman af; ging naar binnen om zijn handen te wasschen en vervolgde zijn weg.

(Wordt vervolgd).

Een geduchten klap kregen hierdoor de leveranciers van vivres aan het garnizoen, de firmanten van de hier welbekende firma The Keng Hie & Co. En niet alleen in rijst, maar ook in andere artikelen is schaarschte. Zoo deden kort geleden de eieren — schrik niet o huismoeders — niet minder dan 9 duit, wat gelijk staat met 7½ cent, en een ander, bij de rijsttafel onmisbaar ingrediënt, de lombok, kostte niet minder dan 3 duit per stuk. Maar och, je went aan alles, dus ook wel aan gebrek aan het hoog noodige.

Even hard als de huismoedertjes klagen de heeren jagers, die wij hier bij tientallen kunnen tellen. En met reden.

Patronen van kaliber 16, het meest gebruikte kaliber, zijn momenteel uitverkocht. Zelfs onze groote firma het „Louvre", dat anders altijd goed voorzien pleegt te zijn, moet de heeren jagers naar huis zenden met het teleurstellende „soedah habis".

Wat betreft „wild", is het hier werkelijk lang niet kwaad.

Als je een sobat hebt onder die jagers, dan wordt je aangenaam verrast door menigen herten- of varkensbout, die Zondags je huis binnen gedragen wordt. De afstanden tot het jachtterrein zijn niet groot; meestal een 7 of 8 paal, die gemakkelijk per fiets of dogcar afgelegd kunnen worden.

Getrouw kan je dan ook Zaterdagsmiddags of Zondagsochtends vroeg de jagers zien uittrekken.

Imitatie-bantengs, alias verwilderde stieren worden ook nog dikwijls geschoten, doch de jagers moeten dan speciale vergunning hebben van den eigenaar, die echter — het dient erkend — hiermede niet gierig is.

***

Vol verlangen ziet menigeen uit naar den aanvang van den bouw der havenwerken, omdat zulks weer idem zooveel meer vertier en welvaart zal aanbrengen.

Toch zal de firma De Grooth, die deze havenwerken zal uitvoeren, rekening moeten houden met den aard onzer koelies. Over het algemeen is het brutaal tuig, dat, bewust van hun onmisbaarheid, vrijwel de handelshuizen regeert, in plaats van omgekeerd. En dit wordt door den onderlingen naijver dier handelshuizen in de hand gewerkt.

Reeds nu kan een koelie gemakkelijk een dagloon verdienen van *f* 1.50 tot *f* 2.— met het sjouwen van bundels rottan of zakken coprah van de schepen naar de goedangs, en krijgen zij van elken bundel rottan eene betaling van 2 tot 5 duiten, al naarmate den afstand van schip tot goedang.

Gelet op den aard van die heeren, is het duidelijk, dat de man, als hij een hoop duiten in zijn zak hoort rammelen, midden onder het werk denkt: „Ik heb voor 3 dagen genoeg" en dan kalm naar huis toe gaat. Doe er maar eens wat tegen!

En met de huisbedienden is het precies hetzelfde. Dezen verlaten om het minste geringste hun dienst. Bij een onzer ingezetenen ging de kebon 's morgens vroeg kalmweg naar huis en had nog de beleefdheid een vervanger te zenden. De reden was: harde woorden? een onverdiende opstopper? hard werken?...... Niets van dat al, maar de familie had den vorigen dag varkensvleesch gegeten en dat beviel mijnheer niet. Slechts één staaltje uit vele.

Wie dan ook hierheen geplaatst wordt, doet het verstandigst zijn bedienden mede te nemen, en dan onder goede condities; anders zijn zij binnen veertien dagen na aankomst afgetroggeld door andere families, die een „riks" traktement meer bieden.

Gehoopt wordt nu, dat de pas door den gemeenteraad aangenomen bedienden-verordening in dezen toestand eenige verbetering zal teweegbrengen. De mogelijkheid bestaat zeer zeker, maar met de selectie van goede en slechte elementen, die dan plaats zal hebben, moet natuurlijk ook een verhooging van tractementen gepaard gaan.

Het regent tegenwoordig verordeningen bij den gemeenteraad. Nauwelijks is een concept-verordening op het nummeren van rijwielen gepubliceerd, of reeds weder zag een conceptverordening op het houden van logementen en koffiehuizen het licht; dit laatste is een lijvige verordening van niet minder dan 11 (zeggen elf) vellen getypped model-papier.

Een prachtig onderwerp voor de gemeenteraadsleden om eens zwaar over te boomen!"

WEST-INDIË.

SURINAME.

De per de laatst aangekomen mails ontvangen Surinaamsche bladen bevatten weinig nieuws.

Over de nieuwe Fruit Company schrijft De West van 31 October:

„Het wordt meenens met de concurrentie tegen de United Fruit Comp.

Wij hebben onlangs de samenstelling medegedeeld van twaalf Midden-Amerikaansche en West-Indische bacoven-maatschappijen tot één groote: Atlantic Fruit Company.

Wij lezen thans in de Hamburger Schiffahrts Zeitung, dat de nieuwe company voor het vervoer van bacoven een overeenkomst heeft getroffen met de Hamburg—Amerika—lijn, die financiëel in de onderneming geïnteresseerd schijnt te zijn. Bovendien zal de Hamburg—Amerika—lijn het vervoer hebben van de in Columbia opgerichte Duitsche bacoven-onderneming. Genoemde lijn zal in verband daarmede vijf nieuwe, naar den eisch des tijds ingerichte vruchtschepen in de vaart brengen."

Onder het hoofd „Britsch-Indiërs in Suriname", deelt hetzelfde blad het volgende mede:

„Dezer dagen zijn in de kolonie teruggekeerd vijf Britsch-Indiërs, die in Maart van dit jaar gebruik maakten van hun recht om per s.s. Sutley naar Britsch-Indië te worden teruggezonden.

Deze immigranten hebben uit eigen zak passage betaald (*f* 200 per persoon) om via Demerara weder naar Suriname terug te keeren.

Wij hebben een hunner, Mewa genaamd, gevraagd waarom zij zoo'n haast hebben gemaakt om terug te keeren naar Suriname. Of het hun in hun geboorteland niet beviel?

Mewa antwoordde hierop, dat hem gebleken was, dat het in Suriname in alle opzichten veel beter is dan in zijn geboorteland, zoodat hij innig spijt had, dat hij in Maart naar zijn land was teruggekeerd. Het uitstapje heeft hem rijker gemaakt aan ervaring maar heel wat armer aan spaarpenningen.

Wij publiceeren deze verklaring van Mewa, omdat ze misschien anderen tot leering kan zijn. Overigens is het van algemeene bekendheid, dat de Br.-Indische immigranten nergens zoo goed worden behandeld als in Suriname."

***

Over de campagne tegen de „stinkvogels" — zie het vorige nummer van Het Kol. Weekblad — schrijft een verstandig man aan De West:

„Is het geen bespottelijke dwaasheid om nu weer geld te vermorsen voor de jacht op stinkvogels te Paramaribo! Een onbegonnen werk bovendien,

Stinkvogels vindt men slechts daar waar krengen enz. worden gedeponeerd. Waar deze niet zijn, zijn ook de stinkvogels als bij tooverslag verdwenen. De eenige methode dus om de stinkvogels kwijt te raken is door geen doode ratten, katten, enz. in de straten te laten liggen. Op de plantages ziet men als regel geen stinkvogels. Alleen wanneer zich een of ander stinkend aas in den omtrek bevindt, krioelt het in een oogwenk van deze gieren."

***

Met het doel daaraan — voor de hoeveelste maal? — de vraag te verbinden, wanneer het hoofd der politie in Suriname tot het inzicht zal komen dat politiehonden er hoog noodig zijn, wordt het volgende bericht uit De West hier overgenomen:

„Patrouille. — De vorige week Maandag is een geweer ontvreemd uit een wachthuis in het veld van de plantage Belwaarde. Ten einde den dader in handen te krijgen, vertrok Woensdagmorgen een politiepatrouille van zes man onder leiding van den adjunct-inspecteur Buillab naar het bosch achter Belwaarde. Om drie uur 's middags keerde de patrouille onverrichterzake terug. Om zes uur 's middags vertrok zij opnieuw, en drong door tot den achterpolder van Mariënburg. Een gedeelte der patrouille was om één uur 's nachts terug. De rest eerst vijf uur 's morgens.

Om 9 uur Donderdagmorgen werd de patrouille opnieuw gecommandeerd, ditmaal om het bosch tusschen Dordrecht en Lust en Rust te doorzoeken. Na een paar uur worstelen door hoog Paragras, konden de manschappen niet verder en vielen van vermoeidheid neder. De dief is niet gepakt."

***

In haar nummer van 3 November schrijft De West:

„Naar wij vernemen, zal de kapitein ter zee A. J. van Stockum — die hedenmorgen hier terugkeerde van Saramacca — voorloopig ter beschikking blijven van ons gouvernement. Als eerste officier aan boord H. M. Utrecht, welke deze maand terugkeert naar Nederland, zal de heer Van Stockum worden vervangen door den luit. ter zee Fock. De heer Van Stockum zal midden Januari naar Nederland vertrekken. Inmiddels zal door hem het aangevangen werk worden voortgezet: het verrichten van astronomische bepalingen aan den benedenloop der Surinaamsche rivieren, in verband met het voornemen om een nieuwe kaart te vervaardigen van het benedengedeelte der kolonie (aan te sluiten aan de in Nederland te vervaardigen nieuwe officiëele kaart der kolonie, met gebruikmaking van de gegevens op de wetenschappelijke expedities der laatste jaren verkregen).

***

De Nieuwe Courant van 21 en 22 Nov. geeft onder het hoofd „Maatregelen in het belang van Suriname" een tweetal zeer belangrijke artikelen, waarin tal van juiste opmerkingen gemaakt worden. Ook onjuiste! Het is jammer, dat de schrijver zich beroept op de lezing van Ds. Boers.

De beweringen van dezen welmeenenden, maar grasgroenen dominee, die — niet wetende wat er in zijn eigen vaderland omgaat — in een hem nog vreemd land als leider meende te kunnen optreden, zijn afdoende weerlegd door den Surinaamschen correspondent van de Nieuwe Rott. Cour., door den heer I. R. Thomson in een „Open brief aan Ds. A. E. Boers", en in het bijzonder in een serie artikelen in Suriname van Juli—September 1911, later in brochurevorm uitgegeven onder den titel „Lezing-Boers".

De schrijver in De Nieuwe Courant leze dit laatste geschrift. Hij zal dan misschien o.m. tot de overtuiging komen dat — niettegenstaande het getal onechte geboorten in de kolonie 75 % bedraagt — de onzedelijkheid er niet erger is dan bijv. in Nederland.

Wat is de portée van een opmerking als deze: „In een kring waarin steeds botsing van belangen en personen plaats vindt." Bestaat er een land, een stad, een dorp, in Nederland bijv., zonder „botsing van belangen en personen"? De indruk, dat Suriname zich in dit opzicht bijzonder onderscheidt is niet meer dan een indruk, teweeggebracht wellicht door de omstandigheid dat er in dit tropenland, door de geheele levenswijze, minder verborgen blijft. Er wordt veel onschoon linnen buiten 's huis gewasschen.

Aan het slot van het tweede artikel zegt de schr.: „Suriname heeft nog dringend Nederlandsche krachten noodig. Maar personen met praktijk, van rijpe ervaring, rustig karakter. Personen tegen wie de bevolking opziet.

Men zende geen jonge menschen die deze eigenschappen nog missen, die naar de kolonie gaan met illusies, om promotie te maken. In den regel zullen zij een volkomen teleurstelling ondervinden en van hun verblijf is dan niet veel heil meer te wachten. Daarentegen achten wij in het algemeen uitzending van gepensionneerde Hollandsche of Indische ambtenaren, van wier ondervinding de kolonie nog veel zal kunnen profiteeren, zeer wenschelijk. En hoe meer, hoe beter. Naar gelang Nederland het aantal Hollandsche ambtenaren inkrimpt, verliest het immers de hand in den gang der zaken."

Kolommen zouden noodig zijn om de bezwaren tegen deze voorstellen in het licht te stellen. Zonder twijfel heeft Suriname nog dringend Nederlandsche krachten noodig. Toch sta op den voorgrond, dat uitzending niet moet plaats vinden, wanneer er in de kolonie even geschikte krachten te vinden zijn, van welke godsdienst of kleur ook. De daar geborene heeft iets, wat de van buiten komende nog krijgen moet, n.l. liefde voor het land.

Er is een dood eenvoudig middel om te weten wat voor Suriname het beste is: men vrage zich telkens af: wat zou in een analoog geval voor Nederland het beste geacht worden?

Zou men het hier het beste achten in het algemeen gepensionneerde Indische of Surinaamsche ambtenaren aan te stellen? Immers neen. Welnu, ook voor Suriname zou dat stelsel, als regel, niet deugen. Het uitzenden van gepensionneerden zou feitelijk neerkomen op detacheering voor korten tijd. En de geheele historie van het land is daar om te bewijzen dat zij, die er hun spoor hebben nagelaten, als regel menschen geweest zijn, die vele jaren in het land hebben gewerkt. Men denke, om slechte enkelen, niet meer levenden, te noemen, aan mannen als Mr. Focke, Kappler, Cateau van Rosevelt.

Het detacheeren van ambtenaren voor korten tijd is uit den booze. Zij worden geen „Surinamers", om het zoo eens uit te drukken. De verzoeking is voor hen groot om eerst de maanden, daarna de weken en ten slotte de dagen te tellen, die hen nog scheiden van den dag van vertrek. Ieder, die lang in Suriname geweest is, heeft zulke gedetacheerden gekend.

Zou Dr. Koch de door de geheele kolonie gevierde ambtenaar geworden zijn, wanneer hij drie inplaats van bijna twaalf jaren zijne krachten aan het land had gegeven? Het stellen van de vraag is haar beantwoorden.

Waarom worden de lessen der geschiedenis veronachtzaamd waar het Suriname betreft?

Zou men hier een voortdurende wisseling van ambtenaren wenschelijk achten? bijv. om de 3 jaar een nieuwen gemeente-secretaris?

De naar de koloniën gaat moet weten, dat hij er heengaat om zich geheel en voor langen tijd aan de kolonie te geven. Ook de Gouverneurs moeten er veel langer blijven. Zij moeten tijd hebben om zelf hun plannen uit te voeren.

Voor alle ambtenaren moet het met verlof gaan, om gedurende eenigen tijd in andere omgeving te zijn, veel gemakkelijker gemaakt worden. In dit opzicht zijt men niet zuinig.

Voor speciale doeleinden detacheere men, zoo noodig voor korten tijd, speciale ambtenaren. Zoo zou het bijv. voor de kolonie van groot nut zijn, wanneer men een bekwaam, jong entomoloog voor eenige jaren aan den geneeskundigen inspecteur toevoegde voor de bestudeering van de levenswijze der ziekteveroorzakende insecten en lagere dieren in het algemeen.

***

Dr. E. A. Koch, oud-chef van den militairen geneeskundigen dienst en waarnemend geneeskundig inspecteur te Paramaribo, heeft aan het Zoölogisch museum en laboratorium der Rijksuniversiteit te Utrecht eene groote verzameling parasieten, voorkomende bij menschen en bij huisdieren, benevens praeparaten, ten geschenke gegeven.

Den schenker is daarvoor de dank der regeering betuigd. (St.Ct.)

Verbetering. — In de tweede kolom, regel 16 van boven, staat in de rubriek Suriname in het vorige nummer „crekan-landbouwers", inplaats van „creolen-landbouwers".

WAT DE INLANDER ZEGT.

De Asahansche school (Oostkust van Sumatra). — Het z.g.n. klein-ambtenaarsexamen werd op den 1en en 2den September 1911 afgenomen van de leerlingen der hoogste klasse van de Asahansche school te Tandjong-Baley. De vijf candidaten hadden allen succes. Zij waren: 1. Toengkoe Mansoer (familielid van den vorst van Asahan) en 2. Mohamad Jacoeb, zoon van den Djaksa Radjioen te Tandjang Balei, beiden met goed; 3. Datoe Bahroen, zoon van Datoe Sjamsoera van het landsch. Panai; 4. Toengkoe Adenan, zoon van Toengkoe Alang, vroeger Djaksa van de Karapattan te Tandjong Balei, en 5. Malik Soleiman, zoon van den Inl. schrijver Bangoen, allen met voldoende.

Toengkoe Mansoer, die in de maand Juli te voren met goed gevolg het examen voor de school tot opleiding van Inlandsche artsen had afgelegd, zou zich na afloop der vastenmaand naar Batavia begeven, ten einde op die onderwijsinstelling de studies te volgen.

De Vorst van Asahan laat zich aan de opvoeding van zijn bloedverwant veel gelegen liggen en stelt zich voor, na afloop van den cursus der Stovia, Toengkoe Mansoer naar Nederland te zenden, met het doel hem daar te lande op te leiden tot geneesheer.

De gunstige uitkomsten op dit examen verkregen, geven aan den schrijver van het artikel, voorkomende in de Pertja-Timor van 11 September 1911 no. 73, de opmerking in den pen, dat, wanneer de Inlandsche jongelieden van stand voortgaan dergelijke goede voorbeelden te geven aan hunne landgenooten, het inlandsch element in het Miljoenen-land „Deli" een hoopvolle toekomst te gemoet gaat.

Voor zoover bekend, is Toengkoe Mansoer de eerste persoon van vorstelijken stand uit de residentie Oostkust van Sumatra, die de studies op de Stovia volgt; wellicht dat het gegeven voorbeeld voor standgenooten een aanleiding zal zijn om ook andere onderwijsinstellingen, als de Koningin Wilhelminaschool, de Landbouwschool enz., te bezoeken.

Voorts is de schrijver van meening, dat het verkregen resultaat op de Asahansche school in hoofdzaak te danken is aan de bekwaamheid en tact in den omgang van het hoofd der Asahansche school, den heer P. P. Martron.

Niet alleen dat deze gedurende de onderwijsuren zich met zijne leerlingen bezig houdt, doch ook buiten de lesuren weet hij dezen te boeien door ze in gezelschappen te brengen, waar zij verplicht zijn de Nederlandsche taal te spreken.

Behalve de gewone lesuren, wordt gedurende vier dagen in de week, des namiddags van 4—5 uur, nog les in die taal gegeven. Verder wordt de noodige tijd gegeven voor het aanleeren van het biljart-, kegel-, voetbal- en lawn-tennisspel, hetgeen door de leerlingen bijzonder op prijs wordt gesteld.

De biljarttafel op de school is een geschenk van den Sultan van Asahan.

Het onderwijs wordt door de leerlingen met opgewektheid en zonder vermoeidheid gevolgd en dat dankt men, volgens schrijver, in hoofdzaak aan de bekwaamheid en de tact van het hoofd der school.

De Inlandsche Ambachtschool te Semarang. — In de Pemberita Betawi van 8 September 1911, no. 205, is een schrijven opgenomen van den Directeur der Inlandsche Ambachtsschool te Semarang, van de maand Augustus te voren, hetwelk in het

orgaan der Jong-Javaansche Vereeniging „Boedi Oetomo" is geplaatst, met het doel, naar aanleiding van het feit, dat door het Inlandsch element weinig gebruik wordt gemaakt van die Ambachtsschool, de schoolhoofden in de residenties Semarang, Pekalongan, Soerakarta, Djokjakarta, Kedoe en Banjoemas aan te sporen het nut dier inrichting in breeder kring meer bekend te maken.

Tevens wordt in dat schrijven in herinnering gebracht voor welke ambachten de Inlander zich op die school kan bekwamen, zoomede het een en ander met betrekking tot de vooruitzichten en de voorwaarden van toelating, waaraan de candidaten hebben te voldoen.

De redactie van Boedi-Oetomo voegt hieraan de opmerking toe, dat ook zij het nut van het bestaan der Ambachtsscholen op de hoofdplaatsen van Java erkent en dat de geringe animo van den Javaan, om tot de Ambachtsscholen te worden toegelaten, hoogstwaarschijnlijk voortspruit uit onbekendheid van het volk met het bestaan dier instellingen en uit financieel onvermogen der anderen, die van hun inkomen van ƒ 15 tot ƒ 20 's maands de uitgaven van ƒ 7.50 tot ƒ 8 per maand, welke aan het volgen der studies zijn verbonden, niet kunnen bekostigen.

Bepaalde reden tot ongerustheid behoeft ten deze echter niet te bestaan. De ervaring leert, dat de meeste nieuwe instellingen in Ned.-Indië in 't begin een moeilijken tijd hebben door te maken.

Zoo was het ook in de eerste jaren na de oprichting van de ambachtschool te Batavia, die destijds eveneens weinig leerlingen trok, doch de directeur dier inrichting, die toenmaals zeer goed begreep waar de schoen knelde, nam de redactie van de Pemberita Betawi in den arm en verzocht deze in haar blad het doel dier stichting en opleiding der leerlingen meer bekend te maken bij het Inlandsche publiek.

De redactie voldeed aan dit verzoek, met het gelukkig gevolg, dat weldra de aanvraag om toelating grooter was dan de beschikbare plaatsruimte en dat menig candidaat dientengevolge moest worden afgewezen.

De bewering van Boedi-Oetomo, dat ook de ambachtschool te Batavia minder goed wordt bezocht, is dus niet juist.

De redactie van Boedi-Oetomo is van meening, dat het geheel op den weg der vereeniging en van hare afdeelingsbesturen ligt, om in deze de behulpzame hand te bieden. De afdeelingsbesturen van Koedoes en Soerakarta hebben dit op loffelijke wijze begrepen, doch willen de pogingen van allen slagen dan zullen de aan de opleiding verbonden kosten moeten worden verminderd.

WAT DE CHINEES VERTELT.

De Nederlandsch-Indische politie. — In Het Kol. Weekblad van 31 Augustus j.l., no. 35, werd onder het hoofd „Huiszoeking en arrestatie door de Ned.-Indische politie van Chineezen in Chineesche woningen", reeds melding gemaakt van het feit dat een Chineesche timmerman van Makauschen stam te Soekaboemi (Preanger-Regentschappen), op 'n avond zonder zich aan iets onregelmatigs te hebben schuldig gemaakt, en zonder dat het Chineesch bestuur van iets afwist, door drie politie-oppassers in hechtenis werd genomen, naar de schoutswoning gebracht en daar ter plaatse aangehouden. Den volgenden morgen was de aangehoudene overleden.

Het terzake ingesteld strafrechterlijk onderzoek heeft de onschuld van den overledene aan het licht gebracht, terwijl toen tevens was aangetoond, dat het slachtoffer van het optreden der politie 't voorwerp was geweest van onrecht en geweld.

Ten einde het verder onderzoek niet te bemoeilijken, vond de schrijver het beter zich over het gebeurde niet uit te laten, doch hij koesterde de hoop, dat de daders hun welverdiende straf niet zouden ontgaan.

In aansluiting hiermede, deelt de Perniagaän van 5 September, no. 198, mede, dat volgens een particulier bericht uit Den Haag, de Chineesche gezant aldaar, Zijne Excellentie Liok-Tien-Sang, bij de Nederlandsche regeering bezwaren heeft ingebracht over de wijze waarop de bovenvermelde Chineesche timmerman, die Tjo-Ie-Tai blijkt te heeten, is behandeld, ook in verband met het feit, dat op het lijk van dezen teekenen van geweld zijn aangetroffen.

De Indische politie heeft verklaard, dat de dood van Tjo-Ie Tai het gevolg is geweest van gepleegden zelfmoord door middel van een scheermes, maar de patroon en de familieleden van den verslagene komen tegen die verklaring op. Volgens getuigenis van eerstgenoemde, onderscheidde Tjo-Ie-Tai zich door buitengewonen ijver, terwijl op zijn gedrag niets te zeggen viel. De verslagene was reeds jarenlang in zijn dienst, van twist was nimmer sprake en op royale wijze leven deed hij allerminst. Met zijne familieleden zond hij regelmatig geld naar China tot steun van zijn vader. Bij zulk een correcte levens- en plichtsopvatting was het verklaarbaar dat Tjo-Ie-Tai zich deed kennen als een persoon met opgewekte levensbeschouwing, voor wien geen enkele aanleiding bestond zich het leven te benemen.

De patroon en de familieleden van Tjo-Ie-Tai zijn alles behalve gesticht over de wijze, waarop het onderzoek in deze strafzaak heeft plaats gehad. Zij hebben zich per telegram tot den Procureur-Generaal bij het Hooggerechtshof in N.-Indië te Batavia gewend, met het dringend verzoek meer klaarheid in de zaak te brengen en de daders naar behooren te straffen. De Procureur-Generaal heeft aan dat verzoek voldaan en de noodige bevelen gegeven, doch, of deze behoorlijk zijn opgevolgd, is aan twijfel onderhevig. In elk geval heeft de aanschrijving het bestuurshoofd van Soekaboemi zeer ontstemd, hetgeen onredelijk is, waar advocaat Henny kan getuigen, dat adressanten, onbekend als zij zijn met de behandeling van aangelegenheden als waarvan hier sprake is, zich zelven niet kunnen redden, wanneer geen bijstand wordt verleend.

Hoe het zij, er is nog geen klaarheid in deze zaak, zooals de politie heeft gewenscht. Dit heeft tot gevolg dat vele Chineezen te Soekaboemi en ook elders woonachtig zeer ontvreden zijn over den loop dien de zaak genomen heeft. Zij zijn van meening, dat door zulk een optreden van de politie, veiligheid van persoon en goed voor den Chinees niet verzekerd is en dat deze op zulk eene wijze niet in Nederl.-Indië rustig kan leven. Misschien dat het opperbestuur, dat thans in de zaak gemoeid is, meer helderheid daarin kan brengen en dat het zal willen tegemoetkomen aan het verzoek van adressanten aan den Procureur-Generaal in Ned.-Indië daarbij in aanmerking nemende dat ze rechtzoekende Nederlandsch-Indische onderdanen zijn, onder Nederlandsche vlag leven en dus ook recht hebben op Nederlandsche bescherming.

Hieraan zij nog toegevoegd, dat ook de redactie van het Bat. Nblad hoopt, dat de zaak tot klaarheid zal komen en dat de daders hun verdiende straf niet zullen ontgaan.

Het Weekblad „Asia". — Door de Naamlooze Vennootschap Pewarta Soerabaja is op 2 September j.l. het in de Maleische taal geschreven weekblad Asia uitgegeven, onder leiding van den heer Lun-Chew-Poo, die in zijne taak zal worden bijgestaan door verschillende schrijvers, die over een bekwame pen beschikken. Als zoodanig zijn genoemd de heeren Lie-Tjoean-Bik, woonachtig te Amsterdam; H. F. R. Kommer en Lie-Tjoan-Tin van de Technische Hoogeschool te Delft. De abonnementsprijs bedraagt ƒ 1.50 per 3 maanden.

Het eerste nummer van dit weekblad is in boekvorm verschenen en bevat verschillende verhandelingen over goed gekozen onderwerpen, welke werkelijk in zulk een weekblad thuis behooren.

Het geheel moet er netjes uitzien en het letterschrift zeer duidelijk.

Een flink aantal abonnées zij het blad toegewenscht; wellicht dat het dan eenmaal een sieraad wordt van de Maleische pers.

Een ongewenschte toestand. — In N.-Indië bestaan verschillende geheime Chineesche genootschappen, welke o.m. ten doel hebben elkander te beschermen, onderlinge geschillen in der minne af te doen enz. In de werkelijkheid ziet men echter die genootschappen onderling nog al eens in twist en dan veel last veroorzaken aan de politie.

Volgens de Perniagaän van 7 September j.l. no. 200, schijnen de twee Chineesche officieren te Soerabaja, de luitenants Tan-Tjon-Oen en Tan Sok-Ing, zich met die geschillen in te laten, hetgeen niet in het belang van den goeden gang van zaken wordt geacht en aan de politie moeilijkheden kan bezorgen.

Eigenaardige tarieven in de Chineesche restaurants te Batavia. — De beheerders van de Chineesche restaurants te Batavia schijnen er eigenaardige tarieven op na te houden, waarover in de Perniagaän wordt geklaagd. Zoo vindt men het vreemd, dat, terwijl men voor een broodje zonder ham tien cent moet betalen, men voor een broodje van dezelfde kwaliteit en grootte en zonder kaas vijf cent vraagt.

Terwijl een portie nasigoreng (dat is gebakken rijst) is geprijsd voor vijftig cent, vindt men het vreemd, dat, wanneer twee personen van dezelfde portie, zonder aanvulling van de hoeveelheid, gebruik maken, men 75 cent moet voldoen.

Het tarief op dien voet voortzettende, zouden 3 personen een gulden per portie betalen en zoo goed als geen voedsel ontvangen, merkt de Perniagaän op.

Van Vreemde Koloniën.

Het krijgsrumoer blijft in de lucht. Is uit Kiderlen-Wächter's mededeelingen over de Marokko-Kongo onderhandelingen gebleken, dat wie zich in den zomer van dit jaar ongerust maakte over het behoud van den vrede in Europa, niet louter spoken heeft gevreesd, de gisting, die van dit alles blijft nabeven, wijst ook nu nog op de aanwezigheid van een groote hoeveelheid ontplofbare stof onder de raadskamers, waar over vrede of oorlog beslist wordt. Het Berlijnsche tractaat heeft een einde gemaakt aan de onderhandelingen, maar er ligt symbolische beteekenis in, dat 't Duitsche oorlogsschip niet dadelijk van voor Agadir is weggestoomd en dat Gr.-Brittanië, dat den vrede heeft doen bewaren, nu het meeste wordt aangevallen.

Rusland heeft, na het stellen van een ultimatum, troepen Perzië laten binnenrukken. Wel met de verzekering, dat het slechts een tijdelijke maatregel is, maar bij den naijver die verschillende landen toonen, ten opzichte van het winnen van invloed in dat gedeelte van de wereld, laat het zich niet aanzien dat daar alles kalmpjes zal verloopen.

De opstand in China heeft er Japan en Amerika reeds toegebracht militaire maatregelen te nemen. De moorden op Europeanen, het gevaar waarin deze in verschillende punten van het Hemelsche rijk verkeeren, zullen andere mogendheden tot ingrijpen noopen. Rusland staat reeds gereed om in het Westen de hand te leggen op gedeelten, waarop 't oog reeds lang gevestigd was.

En vervolgens, de nawerking der overwinnende Japanners, en der zich hun kracht bewust geworden Chineezen in Oost-Azië!

Naar gevreesd wordt, zal Italië zijn oorlog om Tripoli uitbreiden tot het Turksche gebied in Europa en zal de blokkade van de Dardanellen alle staten die belangen hebben in de Zwarte zee in het geweer roepen.

Europa wil de politiek van Azië en Afrika beheerschen, maar vooralsnog wordt het zelf door deze beheerscht.

BRITSCHE KOLONIËN.

Terwijl het Britsche koningspaar de zee oversteekt naar het verre rijk, waar het zijn keizerskroning gaat vieren in Oosterschen luister, is het belangwekkend iets te vernemen van hetgeen in Delhi geregeld wordt om die plechtigheid tot een indrukwekkend grootsche vertooning te maken. The Times of India van 11 dezer geeft een uitvoerig verslag van de reeds gemaakte aanstalten. Van het groote grijs-grauwe gebouw, dat de ruggegraat van het geheel vormt, stralen rijen van schitterend witte tenten breed uit, in een prachtige omlijsting van nieuw aangelegde tuinen. Er zijn kampen voor de pers, het telegraaf departement, het algemeen secretariaat. In het centrum trekt het tentenkwartier der Koningin bijzondere aandacht, dicht bij de reusachtige receptie-tent van den Koning-Keizer, waarin 3000 personen samen kunnen komen. Afzonderlijke kwartieren hebben de Onderkoning, de Raad van Indië, de hooge rijks-waardigheidsbekleeders en de vertegenwoordigers der verschillende deelen van het Indische keizerrijk.

Dat van Burma is bewaakt door leeuwen, herinnerende aan de Arakan Pagode. In dat van Bombai staat een monumentale fontein. De Ind. vorsten wedijveren in het brengen van schoon, rijkdom en afwisseling in hun wijken. Hindoesche- en Moslimsche kunst leggen haar karakter in hout-, steen- en stucadoorswerk, maar ook in tuinen en grasvelden.

Zestig duizend toeschouwers, w. o. tien duizend soldaten, zullen de durbar bijwonen.

Onder hoofdleiding van Sir J. Hewett vormt het geheel zich tot een vertoon van gulheid, dat tot nu toe zijn gelijke wel niet gehad heeft.

***

De nationale partij voor Z.-Afrika. In een, onder leiding van generaal Botha, den 21en November te Bloemfontein geopend congres, is het gekomen tot samensmelting van de over Z-Afrika verdeelde fractiën tot één partij. Het congres werd ook door vele Engelschen bijgewoond. De gen. zeide in zijn inleiding, dat het hoofddoel was tot de vorming van een Z.-Afrikaansche natie te komen. Staatkundig is eenheid tot stand gebracht, maar een grootscher taak is het de vereeniging te bewerken van de blanke rassen. Er moet volstrekte gelijkheid zijn, met eerbiediging van elkanders taal en tradities. Eén vaderland, één vlag, één volk.

Het onderwijs zal zich hiernaar te richten hebben. Immigratie van blanke werkkrachten moet het volk versterken. Voor de verdediging moet Zuid-Afrika op eigen kracht kunnen bouwen, met den wensch om door vrede, niet door krijg, groot te worden.

Ook Steijn en minister Hertzog spraken in dien geest.

De nieuwe organisatie zal „de Zuid-Afrikaansche Partij" heeten.

***

Dr. Mehnarto, een medewerker van Prof. Koch, zou een afdoend middel gevonden hebben tegen de slaapziekte. Van een studiereis naar de eilanden in het Victoria Nianza te Johannesburg teruggekeerd, heeft Mehnarto kennis gegeven van zijn ontdekking. Hij heeft het middel bij zich zelf toegepast, nadat hij zich de kiemen van de slaapziekte had ingeënt, waardoor een bewusteloosheid van 6 dagen was ingetreden.

FRANSCHE KOLONIËN.

De voor Indochina aan te gane leening van 90 millioen frs. tegen hoogstens 4 %, af te doen in 75 jaren, is bestemd voor:

1o. voltooiïng van de werken waarvoor de leening van 1908 bestemd was	fr.	26.000.000
2o. irrigatie	-	19.100.000
3o. wegaanleg	-	11.000.000
4o. spoorwegaanleg	-	23.300.000
5o. nieuwe scholen	-	1.500.000
6o. hospitalen, laborat., apotheken, crèches en maternités	-	1.500.000
7o. telegrafie zonder draad	-	600.000
8o. bestudeering van verdere uitbreiding van spoorwegen, wegen, havens, scheepvaart en irrigatie	-	4.000.000
9o. kosten van onderhandelen en andere uitgaven	-	3.000.000
	frs.	90.000.000

***

In de Fransche Kamer zijn bij de interpellaties over Tunis harde woorden gericht tot de speculanten in dat gebied. 't Was vooral de radicale afgevaardigde Lagrosillière, die den aanval leidde, en deze gold in hoofdzaak zijn medelid Chailley, ons wel bekend, niet alleen door de rol die hij in de Fransche koloniale politiek vervult, en door de redactie van La Quinzaine Coloniale, maar ook door zijn bezoek aan en zijn publicatiën over Ned.-Indië. Lagrosillière sprak van het stelsel van onteigening, waardoor inboorlingen van hun grond worden beroofd om gepriviligeerde personen te Parijs te bevoorrechten. Dit misbruik begon onder het kabinet Méline. Leden van dit kabinet kregen uitgestrekte landerijen wier waarde zeer moest stijgen. De radicale minister Mougeot en de afgev. Chailley deden hetzelfde. De laatste, die rapporteur was van de begrooting van Tunis en de Tunis-leening, kreeg concessie voor de exploitatie van een mijndistrict en richtte een maatschappij met zes millioen frs. kapitaal op. De waarde der concessie is al met 40 millioen frs. gestegen en de leening, waarover hij rapporteur was, zal hem zelf ten goede komen.

Chailley ontkende iets verkeerds gedaan te hebben. Hij houdt zich sedert 10 j. met 't mijnwezen bezig en heeft zoo grond in Algerië en Tunis in exploitatie verworven. Verschillende ondernemingen leverden winst, de meeste echter verlies op. De concessie in Tunis kreeg hij vóórdat hij parlementslid was. Hij kwam er tegen op, dat men hem, alleen omdat hij parlementslid is, een recht zou ontnemen, dat elk burger bezit.

OP DE PORTUGEESCH-BRITSCHE GRENS.

De Britsche missionaris A. Douglas is doodgeschoten door een Portugeesch onderofficier. Volgens mededeeling uit Lissabon, zou de toedracht der zaak deze zijn:

Een oever van het Niassa-meer is Britsch, de andere Portugeesch. Eenige weken geleden landden een paar Britsche missionarissen met inboorlingen bij Kango op Portugeesch gebied, en stelden, onder bedreiging met wapens, gevangen gehouden negers in vrijheid. Nu de onderofficier, commandant van de post, te Kango, weer een missionaris zag landen, vergezeld van inboorlingen, riep hij hen toe halt te houden. Toen hieraan geen gehoor werd gegeven, volgde het schot dat Douglas doodde. De onderofficier zal voor een krijgsraad worden gebracht.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Catalogus

van de boeken en kaarten, uitmakende de bibliotheek van het Departement van Koloniën. Derde vervolg. Met naam- en zaakregister.

In 1898 verscheen de catalogus van het Dep. van

Koloniën; in 1903 het eerste-, in 1907 het tweedeen thans het zooeven genoemde derde vervolg.

De samensteller, de heer W. J. P. J. Schalker, deelt in een Voorbericht mede, dat dit supplement op dezelfde wijze is ingericht als zijn voorgangers, alleen is een nieuwe rubriek over Belgisch Congo ingevoegd.

De indeeling is als volgt: I. Koloniale bibliotheek; II. Algemeene bibliotheek; III. Kaartenverzameling. Deze drie hoofdrubrieken zijn naar gelang der behoefte weder meer of minder onderverdeeld.

Zoo heeft men o.a. afzonderlijke rubrieken over Britsche, Fransche, Amerikaansche en Portugeesche, en Duitsche en Belgische koloniën. Deze verdeeling is zeker practisch en in dit opzicht staat de catalogus van het Dep. van Koloniën boven — is althans gemakkelijker te raadplegen dan die van de Koloniale Bibliotheek van het Kon. Instituut en het Indisch Genootschap.

De rubriek Kaartenverzameling geeft meer dan uit den titel valt af te leiden, daar de samensteller niet alleen opgenomen heeft de kaartenverzameling, welke de Bibliotheek bezit, doch ook de titels van kaarten betreffende de koloniën, in boeken en tijdschriften verspreid.

Ook dit supplement kan weder uitstekende diensten bewijzen aan hen die studie maken over een of ander koloniaal onderwerp.

Het is gedrukt op de Landsdrukkerij te 's-Gravenhage, met een duidelijk lettertype, doch met inkt welke blijkbaar erg verwaterd is.

In het Sumatraansche Oerwoud.

In ,,Eigen Haard", No. 47, schrijft J. G. Sinia een door hem zelf geïllustreerd artikel over een tocht door- en verblijf in een Sumatraansch oerwoud, dat den lezer van begin tot einde boeit en hem doet verlangen naar het vervolg, hetwelk in een volgend Nummer een plaats zal vinden.

Laat ons een oogenblik stilstaan bij hetgeen Sinia vertelt van de, in den laatsten tijd zoo druk besproken, ontwouding der Sumatraansche bosschen:

,,......Voor eenige jaren waren hier uitgestrekte ladangs aangelegd, had men het trotsche, machtige oerwoud met behulp van kapmes en het alvernielend vuur neergeveld. Nog staken hier en daar de armzalige, zwartgeblakerde resten van de eens zoo in volle pracht en heerlijkheid pralende woudreuzen, als een zwijgend protest tegen de domme hebzucht van den mensch, boven het omliggende groen uit. Als de grond gansch uitgemergeld en uitgeput daar lag, was de mensch verder getrokken om hetzelfde spel op een andere plek te herhalen; en het woud had getracht zijn verloren terrein weer te herwinnen. Getracht, want daar waar de alang-alang, die als een hyena den mensch op zijne vernieltochten volgde, hunkerend naar den door dezen weggeworpen buit, reeds te zeer wortel geschoten had, daar was het verloren spel. Hier en daar schoten wel weer flinke stammetjes naar boven, die voor de toekomst veel beloofden, doch nimmer zou het bosch weer worden zooals het eens was, de litteekens der het eens zoo wreedaardig toegebrachte slagen zou het altijd blijven dragen."

Weekblad voor Indië.

Inhoud van No. 27 (voor zooverre deze op Indië betrekking heeft): De Gouverneur-Generaal te Soerabaja (geïllustreerd), door W. J. van de Leemkolk. — Indische penkrassen, door Ofoei (vervolg). — Noerani. Uit het leven van een Sumatraansche, door W. K. van Daalen (vervolg).

De Indische Mercuur. No. 47.

De tabaksteelt in de Vorstenlanden op Java (Der Tabakbau in den Vorstenlanden auf Java, von Prof. Dr. H. Miehe), besproken door P. Hondius Jz. — Naar aanleiding van het artikel van Dr. A. W. Nanninga: ,,Het Europeesche personeel der Javasche theeondernemingen", door J. Sibinga Mulder. — Bericht omtrent de Gouvernements kina-onderneming over het 3e kwartaal 1911. — De Rubbersplantersvereeniging te Bandoeng. — De economische en financiëele toestand van Suriname. — Verbruik van buitenlandsche tabak in de Vereenigde Staten van Amerika in 1910/'11. — Theehandel in China in 1911. — Kultuurberichten (Vezelcongres te Soerabaja. — De Gouvernements-rubberkultuur op Java. — De rijsthandel te Soerabaja.). — Kleine mededeelingen (Zoutnood in Indië. — Nieuwe werken van de Ned.-Ind. Spoorweg-Maatschappij. Enz.). — Financiëele berichten en verslagen, benevens de overige wekelijksche rubrieken.

Vezelcongres te Soerabaja.

Door het Nederlandsch comité voor het vezelcongres met tentoonstelling te Soerabaja werd indertijd als expert voor Soerabaja afgevaardigd de heer H. de Vries, te Zwolle. Deze heer is thans teruggekeerd en heeft aan het comité uitgebracht een uitvoerig rapport omtrent zijne verrichtingen, welk rapport in het Koloniaal Museum te Haarlem voor belanghebbenden te raadplegen is.

Het blijkt uit het rapport — zegt de Ind. Merc. van 21 dezer — zoowel als uit de berichten van het Indisch comité ontvangen, dat de aanwezigheid van den heer De Vries te Soerabaja van groot nut geweest is. Als lid der jury voor twee der vier groepen heeft hij van zijn practische kennis doen blijken, terwijl ook de voorloopige vaststelling van standaardmonsters der Nederlandsch-Indische vezelstoffen met goed gevolg partij is getrokken van de kennis, die de uitgezonden expert inzake harde vezels bezit.

Een niet te onderschatten resultaat van het uitzenden van dezen expert is wel geweest zijne bemoeiing ten aanzien van het hekelen en spinnen van vezels door Inlanders. In het rapport wordt daaromtrent vermeld: Ik kon dus reeds den volgenden dag (nà aankomst) beginnen met het geven van onderricht in het hekelen en spinnen.

In overleg met den heer Ottolander namen wij eenige Toekangs (onder wie er waren, die het bewerken van vezels reeds uitoefenden) om te onderrichten. Ik liet hun zien, hoe eigenlijk de vezels bewerkt moeten worden en hoe de Nederlandsche bewerking wel tien- soms twintig maal vlugger gaat dan de manier, waarop zij werken. De Toekangs waren echter te veel aan hun eigen manier van werken gewend, dan dat zij zich spoedig aanpasten aan de nieuwe werkwijze. Daarom werd de proef voortgezet met jongens van 13—14 jaar, die bevattelijker bleken te zijn. Aan hen werd vooral de bewerking der zoogenaamde Java-Jute (de vezel van Hibiscus Cannabinus) onderwezen en het is inderdaad gelukt aan deze leerlingen de betrekkelijk veel zorg eischende handbewerking der Java-Jute bij te brengen.

Ongetwijfeld zal de voorzitter van het congres, de heer Ottolander, zorg dragen, dat hetgeen thans gezaaid is, zal kiemen en ten slotte vrucht dragen vooral voor de Inlandsche bevolking. Ottolander's liefde voor het volk is er waarborg voor, dat met dit onderricht de verlangde resultaten worden bereikt. De heer De Vries heeft gegeven wat men wenschte, n.l. de kennis van den man, die vezels verwerkt. Het Nederlandsche comité heeft derhalve met de uitzending het gewenschte doel bereikt, terwijl den heer De Vries dank toekomt voor de loffelijke wijze, waarop hij zijn taak heeft volbracht. Het spreekt vanzelf, dat een vluchtig bezoek van een vakman aan Indië geen schaar van geschoolde werklieden verschaft, maar de belangstelling gewekt en de kiem gelegd is voor een voordeeliger werkwijze bij het hekelen en spinnen der vezels door de Inlandsche bevolking. Volgens genoemd rapport hebben verschillende regenten blijk gegeven van inzicht in de voordeelen, die een moderne vezelbewerking aan de Inlandsche bevolking kan brengen. De hoop is daarom niet ijdel, dat langs dezen weg het vezelcongres bijgedragen zal hebben ter blijvende vermeerdering van volkswelvaart op Java.

Handel en Nijverheid in dienst der Zending.

De heer Akkerman, godsdienstleeraar te Soerabaja, had onlangs een ontmoeting met den heer T. Ottolander.

Hij deelt daarover in ,,De Opwekker" het volgende mee:

— Wat dunkt U van de nieuwe wenschen der zendingsmannen ten opzichte van handel en industrie in dienst der zending? Zou U ook vóor de agricultuur veel verwachten ter bekoming van fondsen voor de zending? En ter uitoefening van directen invloed op den Inlander?

— Zeer zeker verwacht ik van beide veel, echter allebei onder ééne voorwaarde.

— En dat is?

— Om blijvenden invloed op de koelies der onderneming te oefenen moet men zien te verkrijgen, dat zij blijven en niet steeds heen en weer trekken, zooals nu meestal het geval is. Men moet een nederzetting trachten te verkrijgen, waar zij zich thuis voelen en waaraan zij gebonden zijn. Men kan ze dan onder gestadige bearbeiding houden, desnoods door den goeroe, die bij hen blijft, en men heeft dan niet steeds te worstelen met tekort aan werkkrachten. Ook de plantersvereeniging wil tusschen twee haakjes in dezen een poging doen met eene proefneming, waarvoor we juist bezig zijn te trachten goede gronden van het gouvernement te verkrijgen.

En de voorwaarde om fondsen voor de zending uit den bodem te halen is deze, dat men het niet op z'n Hollandsch doet.

— Hoe bedoelt U dat?

— Wel, dat niet ieder maar wat doet op eigen gelegenheid; maar dat men tezamen, met vereende

kracht, éene lijn trekt; opdat men goed weet, wat en hoe men wil en dat er niet wat geprutst wordt en dat er werkelijk een ter zake kundige aan het hoofd van een bepaalde afdeeling komt te staan; geen vermenging van geestelijke met commercieele belangen in éene hand. Dus een zendeling voor het zendingswerk en een administrateur voor het administratief gedeelte der onderneming, ook al opdat men niet het koopje beloopt van uitgemergelde gronden te krijgen.

— Vindt U niet dat de vrij komende N. N., als deze beschikbaar zou willen stellen, in dezen een aangewezen persoon zou zijn?

— Zeer zeker. En een planter als hij, met zooveel jaren ondervinding in het gebergte, zou ook in de vlakte al heel spoedig zich ingewerkt hebben.

— Zou U denken, dat er voldoende bedrijfskapitaal bij elkaar kan verkregen worden?

— Natuurlijk wel, als de zaak n.l. flink aangepakt wordt en soliede, en men niet den geldschieters enkel de risico wil laten dragen. Waar men de procenten wil samen deelen, moet men dit ook met de risico doen.

— Vindt U dit niet gewaagd voor de zending?

— Wel neen, mits, zoo ik zeide, de zaak goed en oordeelkundig wordt aangepakt.

— En zouden er nog voldoende werkelijk goede gronden te krijgen zijn?

— O ja, er zijn er nog wel. In 't Banjoewangische bijv.; daar zijn wij nu ook bezig te trachten iets van 't gouvernement te krijgen. Daar is nog wel meer goeds. Ook in 't Krawangsche zijn nog goede gronden verkrijgbaar. En met de huidige omstandigheden zal er ook in de Vorstenlanden wel het een en ander beschikbaar komen. Als het noodig is ben ik gaarne bereid inlichtingen en raadgevingen te verschaffen; en met genoegen zal ik bijvoorbeeld een heel systeem uitwerken, niet in 't algemeen, maar ook voor deze of gene streek afzonderlijk.

— Wel, dat is heel mooi. Zou U dit niet den zendingscorporaties willen aanbieden?

— Neen, dat doe ik niet; dan zou ik me te veel verbinden. Maar als men het mij vraagt, zal ik het heel graag doen.

— Mag ik daar gebruik van maken en ter gelegener tijd en plaatse de hoofdzaak van dit gesprek bekend maken?

— Met genoegen; volkomen tot uw dienst.

Leeszaal HEULSTRAAT 17.

DEN HAAG.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags:

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabajasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, De Boodschapper, Revuë économique, Indische Gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industriëelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Nederl. Zendeling-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, La Gazette de Hollande, Ned. Staatscour.

En tal van andere brochures, jaarverslagen, enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 187, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

Het Bat. Nieuwsblad t/m 1 November 1911;
De Locomotief t/m 31 October;
Het Soer. Handelsblad t/m idem;
De Sumatrapost t/m 4 November;
De Sumatrabode t/m 2 idem;
Tjahaja Sumatra t/m 2 idem;
De Indische Mercuur no. 48;
Weekblad voor Ned.-Indië no. 28;
Handelsberichten van het Min. v. Landbouw:
Kort verslag vergadering Tweede Kamer S.-G.;
De Banier no. 43;
Witte Kruisblad no. 243;

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 27 Oct. 1911. No. 86.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol de klerk A. C. le Leau en J. G. M. de Anquino; de administrateur D. H. Bastiaans en de klerk W. A. Franz.

Benoemd: tot werkmeester J. Coster; tot griffier bij den landraad te Soemenep S. H. L. Seipio, te Poerworedjo J. C. Koelman, te Soerabaja H. W. Pechler; tot hoofdkantoorchef te Weltevreden J. v. Brero; tot kantoorchef 1e kl. C. F. Woesthoff; tot buitengewoon substituut-officier van justitie bij den R. v. J. te Padang Mr. J. F. J. B. Godding; tot 1en substituut-griffier bij den R. v. J. te Semarang Mr. L. A. de Waal; tot hoofdcommies E. F. O. Messchaert en A. Engers; tot ambtenaar 4e klasse bij de in- en uitvoerrechten R. van Renesse van Duivenbode, F. Bond en H. van der Valk.

Gesteld: ter beschikking van den Directeur van Binnenl. Bestuur J. Hubeek, J. P. Verheul, C. J. Batenburg.

Toegevoegd: aan den ass.-resident van Soekapoera Chr. A. A. van Romondt; van Koetei E. A. R. Schultz van Vlissingen; van Lebak J. Hubeek.

Benoemd: tot controleur in de res. Batavia A. H. Maas Geesteranus; tot onderwijzer te Tandjoengpinang S. Godthelp.

Ontslagen: op verzoek eervol de onderwijzeres Mej. W. Bakkers.

Belast: met de waarneming der betrekking van onderwijzeres te Djokjakarta Mej. G. W. Hissink.

Overgeplaatst: naar Soewahloento de onderwijzer Th. Sorgdrager; naar Toeban de id. A. Leyds.

Militair Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol de 1e luit. der art. J. L. van Gogh.

Geplaatst: te Batavia de 2e luit.-kwartiermeester H. Jonker.

Uit de Javasche Courant van 24 Oct. 1911. No. 85.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan Mr. J. B. Koffijberg, te Soerabaja.

Ontslagen: op verzoek eervol de klerk F. A. Walther, P. R. Tyssonk, Ch. L. Arnold; de commies A. Swart; de klerk mej. C. C. Edwards v. Muyen; de leerling-opziener C. W. Stoel; de klerk Ch. M. Rudolph en E. G. van Ligten; de conducteur G. A. F. Thijs; de klerk mej. L. Leyfeldt; de administrateur F. Ch. W. Bopp.

Gesteld: ter beschikking van den voorzitter van den landraad te Madioen Mr. J. Voorink.

Belast: met de waarneming der betrekking van inspecteur voor de Buitenbezittingen ten behoeve van den burgerlijken geneeskundigen dienst Dr. F. W. van Haeften.

Benoemd: tot inspecteur voor agrarische zaken J. van der Marel; tot ass.-resident van Tapanoeli J. W. Hille; tot hoofdcommies B. A. H. Hetharia en C. F. E. Blankenstein; tot 3en comm. te Batavia J. C. von Winckelmann; tot contr. A. Bagchus; tot boekhouder te Medan J. L. Moll; tot machinist te Tandjoeng-Priok J. Meyer; tot secretaris der res. Kedoe J. D. de Vries; tot commies 2e kl. H. Delmar en J. F. van Minos; tot adsp.-ingenieur P. J. van Buuren; tot opzichter H. K. Otten.

Toegevoegd: aan den ass.-resident van Lebong de ambtenaar J. P. Verheul.

Benoemd: tot onderwijzer te Rangkasbitoeng J. K. Ritsema; te Djokjakarta C. Lappere; te Samarinda W. A. Akkersdijk.

Militair Departement.

Verleend: tien maanden verlof aan den 1en luit. der inf. G. Minderman; een jaar aan den id. B. W. A. Koopman.

Ontslagen: op verzoek eervol de militaire apotheker J. G. Kouffeld.

Bevorderd: bij het wapen der genie, tot 1en luit. C. Ouwehand; tot magazijnmeester 2e kl. (1e luit.) M. H. M. van Noort en J. S. Biekart.

Geplaatst: te Samalanga de kap. M. de Wilde; bij het 1e depot-bat. de 1e luit. D. J. C. v. Reenen; bij het 2e bat. de 2e luit. L. D. Kimmijser; bij het 6e bat. de onderluit. M. J. Steehouwer.

Overgeplaatst: naar Padang de kap. T. D. Struick naar het 17e bat. de onderluit. P. Nutters.

Benoemd: tot bat.-adjudant bij het 7e bat. de 1e luit. J. Zijlstra; tot 1en machinist bij de Gouv.mar. J. W. J. Rotteveel.

Ontheven: van zijne betrekking van bat.-adjudant en overgeplaatst bij het 2e bat. de 1e luit.-adjudant

Haagsche Philatelisten-Vereeniging

OPGERICHT 17 APRIL 1897

Erkend bij Kon. Besl. van 20 April 1903, No. 58, Staatscourant No. 110

De Vereeniging stelt zich ten doel:
1o. De bevordering der postzegelkunde in het algemeen;
2o. Het verzamelen van postzegels en poststukken tusschen hare leden te bevorderen en te vergemakkelijken.

In het bijzonder tracht zij dit te doen door:

a) het doen circuleeren van koopboekjes, samengesteld door hare leden;
b) het uitgeven van een tijdschrift;
c) het vormen van een bibliotheek;
d) het doen circuleeren van tijdschriften;
e) het houden van verlotingen;
f) het houden van bijeenkomsten.

Alle verdere inlichtingen worden verstrekt door den Secretaris-Penningmeester

TH. H. KLINKHAMER - Joan Maetsuyckerstraat 28.

VACANT

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Ind. talen.

W. B. REGENHARDT, Weimarstraat 309, 's-Gravenhage,	Maleisch, Javaansch, Soendasch, Atjehsch.	gediplomeerd.
A. H. J. G. WALBEEHM, Obrechtstraat 363, 's-Gravenhage,	Javaansch.	
D. A. P. KOK, Edisonstraat 58, 's-Hage	Maleisch.	

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Hage.

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereeniging „Oost en West": f ....

NAAM: WOONPLAATS:

....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

INSCHRIJVINGSBILJET.

De Ondergeteekende wenscht Lid te worden van de Vereen. „OOST EN WEST" en zijne contributie te bepalen op

....

Handteekening: *Woonplaats:*

....

Weekblad voor Indië,

onder Hoofdredactie van M. VAN GEUNS,
te SOERABAJA.

Prijs per 3 maanden f 2.50

Men kan zich abonneeren bij den agent voor Nederland: Uitgevers Maatschappij „Het Gemeenschappelijk belang" NIEUWE MOLSTRAAT 20, DEN HAAG.

KRUL'S KONINKLIJKE FABRIEK
van uitsluitend prima kwaliteit Chocolade, Fijne Bonbons, Enz. Hofleveranc.

KRUL's CHOCOLAT SUISSE

=:- Geheel volgens Zwitsersche methode bereid. =:-

KRUL's HAAGSCHE HOPJES

Waarborgen een uitmuntend van ouds bekend fabricaat.

Noordeinde 44 - DEN HAAG - Telefoonnrs. 3165-3167.

Bekend adres van verzendingen naar INDIË voor het SINT-NICOLAASFEEST, ook direct aan particulieren.

A. A. BOLT = CONFISEUR PATISSIER

HOFLEVERANCIER.

BANKASTRAAT 4c, 4d, 4e, 4f -:- 's-GRAVENHAGE.

ECHTE INDISCHE SPEKKOEK.

Ook verkrijgbaar in „BOEATAN", Heulstraat 19.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17, Den Haag,** zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Jaarverslag der Vereen. 1910, geldelijke verantwoording van het Hoofdbestuur over de jaren 1909 en 1910, enz.
en
Opgave van de Eereleden, de samenstelling der verschillende besturen en commissies.
Prijs: 1 exemplaar f 0.20 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn, door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent frankeerkosten.

c. Onze Oost II: Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;
voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 1.55 per 50 ex.,** plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij de Firma MARTINUS NIJHOF, **Lange Voorhout 9, Den Haag,** zijn verkrijgbaar gesteld:

a. **Onze West:**
I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;
II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao,
Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

SINT NICOLAAS.

Om teleurstelling te voorkomen
gelieve men met bestelling van

SOUVENIR-FOTO'S

ONVERANDERLIJKE VERGROOTINGEN
(SPECIAAL VOOR INDIË) = (OOK NAAR OUDE PORTRETTEN)

GEKLEURDE PORTRETTEN, Enz.

:- niet lang te wachten. -:

Fotografie „ELITE"

SPUISTRAAT 12a =:= DEN HAAG
:- TELEFOON 6893. -:
BILLIJKE PRIJZEN. ARTISTIEKE AFWERKING.
Geopend van 9—7 uur, ook Zondags.
Des avonds met Electrisch Kunstlicht. — Lift gratis.

SINT NICOLAAS-CADEAUX.

JOSEF VEDRAL, Molenstraat 19, - TELEF. 9336Y. - **DEN HAAG.**

Specialiteit in alle soorten
SNAREN en TOEBEHOOREN.

Atelier voor nieuw- en vakkundige reparatiën.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 187,** zijn van 10—12 en van 2—4 uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, **Reinkenstraat No. 56.**

Juffrouw, oud 39 j., Prot., reeds 5 jaar in Indië geweest, wenscht weer als kinderjuffrouw met familie derwaarts te gaan.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch Duitsch of Maleisch.

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene jonge dame voor Gouvernante naar Indië; heeft L. en H. acte en acte Fransch.

Een juffrouw, oud 33 j., P. G., wenscht als kinderjuffrouw naar Indië te gaan, was reeds 3 jaar te Batavia als zoodanig werkzaam; spreekt Maleisch.

Twee jonge dames voor vioollessen, ook aan eerstbeginnenden.

Een geg. korporaal konstabel K. N. M. voor huisbewaarder, bureauknecht, geldinkasseeren, enz.

Eene jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Twee Dames voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Drie geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Zes dames en één heer voor pianolessen.

Eene dame voor hygiënische ademgymnastiek.

Eene Dame voor zanglessen.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Eene jonge dame (diploma muziek, piano en zang), wenscht met eene familie naar Indie voor les geven aan kinderen en behulpzaam in het huishouden.

Eene jonge dame, bekend met moderne talen, voor machineschrijven en stenographie.

Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; Voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.